

УДК 81"1:316.47

Н. Л. Замкова,

кандидат педагогічних наук, доцент, директор
(Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ)
Zamkovaya76@mail.ru

ПРОЕКТ "МІЖМОВНИХ ВІДНОСИН" ТА "МОВНОЇ ПОЛІТИКИ" В РАМКАХ ПРОЕКТУ "НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ 90-Х РОКІВ"

У статті представлено аспекти сучасної мовної політики в Україні в ракурсі уточнення сценарію міжмовних відносин та розгляду типу державного утворення, до якого належить Україна, та який сформувався після краху всіх типів радянських Утопій. Проаналізовано феномен утопій, розглянуто утопічні проекти в Україні як спроби сформувати певну реальність в ситуації тотальної віртуалізації. Визначено характерні прикмети та етапи "українізації", а також наслідки радянської "русифікації". Розглянуто різні форми українсько-російської диглосії у ситуації міжмовних відносин в Україні.

Ключові слова: міжмовні відносини, мовна політика, національне відродження, утопія, українізація, русифікація, національні меншини, диглосія, білінгвізм.

Постановка проблеми. Пострадянські держави, які з'явилися на місці колишньої Імперії, мали повернутися до моделі "національних держав" та типових практик мовної політики. Реанімація етнічного принципу призвела до появи конфліктогенних сценаріїв міжмовних відносин, елементів "расизації" свідомості, появи практик *сегрегації* із боку національної більшості стосовно "національних меншин".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ще у романтиків дев'ятнадцятого століття "Україна" сприймалася як простір утопічних фантазій про реалізацію ідеї "Раю на землі". Голубе небо, родюча земля, хатиночки, соняшники, спокій та тиша – всі ці міфологізовані ознаки стали романтичними кліше уявлень про "український Едем". Як відомо, цій ідеї віддав данину М. Гоголь, О. Толстой і багато митців, мислителів та практичних діячів інших етносів, які пов'язували з Україною реалізацію своїх утопічних мрій. Її оспівував Юліуш Словацький, з її історичною долею ідентифікував себе В. Липинський (шляхтич, філософ та агроном), росіяни Д. Донцов та М. Хвильовий також зробили свій внесок в ці утопічні проекти.

Мега статті. В нашій статті ми зосередимося на аспектах сучасної мовної політики в Україні в ракурсі: а) уточнення сценарію міжмовних відносин "сценарій А", "сценарій В" та "сценарій С"; б) розгляду *типу державного утворення*, до якого належить Україна та який сформувався після краху всіх типів радянських Утопій ("революційної Утопії", "сталінської Утопії", брежнєвської Утопії повернення абстрактної, безнаціональної Імперії, "Утопії перебудови" тощо).

Виклад основного матеріалу. Якщо намагатися відповісти на запитання, звідки ці утопічні фантазії, ризикнемо висунути припущення, що вони містяться з самої етимології слова "Україна", яка дуже схожа на слово "Утопія". І як "утопія" означає "місце, якого немає" (у-топос), то аналогічно ми можемо розглядати і Україну як поки що "неіснуючу країну", як "чисту можливість". І саме так уявляти собі Україну ті, хто без вагань обрав Незалежність у 1991 році, тобто тлумачили слово "Україна" як "країна, яка поки що не існує" та яка, на відміну від Росії, обтяженої традиціями, своїм імперським минулим, є "поглядом у майбутнє". Тобто країною, яка відправилася у вільне плавання утопічних фантазій та утопічних проектів та яку можна тепер будувати "з нуля".

Саме тому ми маємо всі підстави розглядати утопічні проекти в Україні як спроби сформувати певну реальність в ситуації тотальної віртуалізації, долучитися до проектів створення з України простору утопічної творчості. І саме в рамках проектів ми повинні, на наш погляд, розглядати різні проекти мовної політики та міжмовних відносин, оскільки без їх урахування ми втрачаємо ключі до інтерпретації. Після наведених вище міркувань про роль Утопії у постмодерністській, віртуальній реальності в Україні ми можемо висунути припущення про те, що в ній відбувається боротьба між болотом тотальної віртуалізації суспільного життя, яке межує зі спробами реалізувати той чи інший різновид суспільної Утопії. Надаємо опис та аналіз цих утопічних спроб.

Ретро-утопія (реактивна Утопія). Розглядаючи деякі аспекти мовної політики в Україні після 1991 року у зв'язку з проблемою конфліктних міжмовних відносин у національних державах, ми робили акцент на небезпеці "расизації" свідомості на базі етнічної моделі нації та появи дискримінаційних сценаріїв міжмовних відносин з боку так званої національної більшості по відношенню до національних меншин. Зазначаємо, що ми розглянемо ті самі суспільні та культурні феномени, але під іншим кутом зору (що дозволить нам поставити суттєво інші акценти відносно згаданих процесів) – в горизонті проблеми соціальної Утопії.

Так, ми визнаємо, що після 1991 року на початковому етапі незалежності в Україні домінували тенденції на формування національної держави зі всім набором сценаріїв міжнародних та міжмовних відносин. Однак, наш аналіз феномену утопій та процесів віртуалізації суспільного буття на пострадянському просторі переконливо довів, що, по-перше, в ситуації такої тотальної віртуалізації має

місце не одна утопія, а їх конкуренція (або "парад утопій"). І, по-друге, утопії часто-густо виступають не як інструменти прориву до істинної реальності крізь нашарування химер "симулякризації", а самі поступово перетворюються на імітації серйозних соціальних проектів.

Саме тому наш аналіз зможе суттєво скорегувати попередні висновки стосовно сценаріїв міжмовних відносин в Україні. Отже, ми стверджуємо, що після 1991 року була здійснена спроба побудувати "національну державу", а утопічність цього проекту полягала не в тому, що цей проект був нездійсненним, а в тому, що він починався, що називається "з чистого листа", з *Ідеї*, яка не мала аналогів в реальності, а народилася у свідомості націонал-ідеологів. Важливий момент, який підкреслює утопічність цього проекту, полягає в тому, що його початок припадає на пік радянської *русифікації*, яка за цих умов викликала гасла "Національного Відродження". Нагадаймо, що аналогічна ситуація мала місце напередодні краху Російської Імперії, так що Україна початку 90-х попала в деяке історичне "дежавю".

Інакше кажучи, в той час на виклик русифікації національне будівництво того часу відповіло сценарієм *українізації*, синонімом якої й був проект "Національного Відродження". Безсумнівно, можна провести деякі паралелі з українізацією 20-х років, однак, утопія "Національного Відродження" 90-х років суттєво відрізнялася від свого першого історичного різновиду. По-перше, вона цілком справедливо намагалася позбутися залишків комуністичної ідеології, тобто процес *націоналізації* суспільної свідомості співпадав з процесом її *декомунізації* (при цьому той факт, що на чолі цього процесу стояв перший Президент України Л. Кравчук надавав йому відтінок історичного фарсу та закладав можливості появи симулякрів в цьому проекті).

Розглядаючи деякі аспекти цього процесу, ми привернули увагу до примордіалістського проекту формування української нації, згідно якому її етнічний субстрат (українці) склали природну основу цієї "вічної" нації. Цей примордіалістський міф виступав базою для доведення простої пропагандистської тези про те, що "український етнос" не має нічого спільного з російським етносом, який був чітко виражений в назві книги Л. Кучми "Україна – не Росія" [1]. Як продовження цього міфу були вироблені різні "теорії", які підтримували цю тезу посиланням на те, що Україна має свої коріння у Трипільській культурі, що її культура древніша за культуру Стародавньої Греції, що Київська Русь – перша форма української державності, що Україна генетично належить до європейської цивілізації, в той час, як Росія належить до "Азії", що Україні органічно притаманна демократія, в той час як в архетипі росіянина прихована установка на авторитарні форми державності.

Повертаючись до нової редакції "українізації", яку ми констатували в ретро-утопії 90-х років, спробуємо уточнити її особливості відносно першої історичної форми, їх спільності та відмінності. Для ілюстрації цього процесу використаємо роботу українського історика Г. В. Касьянова "Хто такі українці і чого вони хочуть: проблема формування нації" [2]. Цікаво, що з самого початку автор посилається на брошуру М. Грушевського [3] з майже аналогічною назвою, пафос якої полягав у твердженні простої та прозорої тези про те, що українці як етнічна група мають право на власну державу. Ця теза спирається на логіку примордіалістської моделі нації, сутність якої полягає в наступному: нація є, тепер потрібно мати державу. Очевидно й те, що це примордіалістське твердження знаходиться у протиріччі з реальним процесом формування нації, велику роль в якому відіграє саме держава або "національна держава". (Згадаймо думки Е. Балібара та І. Валерстайна про роль "інституційних практик" у вигляді школи та армії у справі формування національної свідомості, які підводять теоретичну базу під відомий вислів Дж. Гарібальді: "Ми створили Італію, тепер треба створити італійців").

Отже, перед ретро-утопією 90-х про "Національне Відродження" стояло завдання "створити українців" за умов наслідків політики радянської русифікації. У чому полягали відмінності між ситуацією 1917 року (коли було запущене перше коло "українізації") та ситуацією кінця "перебудови", тобто 1989 року, коли фактично стартувала друга хвиля цього процесу? На наш погляд, ці відмінності полягали в тому, що за умов Російської Імперії етнічні українці користувалися саме українською мовою (на побутовому рівні), хоча їм, як ми пам'ятаємо, було відмовлено у публічному користуванні своєю мовою (у навчанні, політиці, культурній творчості тощо). Саме тому основне завдання перед тодішніми ідеологами-українізаторами полягало у забезпеченні широкого функціонування української мови у публічній сфері та сфері культури, що й було значною мірою зроблено.

Щодо ж ліквідації наслідків радянської "русифікації", то треба зазначити, що вони були набагато глибші та торкалися етнічних українців, велика кількість яких була російськомовними у побутовому спілкуванні. Тому, як вірно зазначив Г. Касьянов, "перед суспільством і державою постало завдання "українізації" самих українців – йшлося про формування певних пріоритетів у культурній та освітній політиці, які завжди можна було за бажанням витлумачити як надання привілеїв "титульній нації". Останнє словосполучення є вельми показовим для українізації 90-х, оскільки воно домінувало у публічному та офіційному дискурсі української національної політики та демонструвало *етнічну* основу національного будівництва. Варто зазначити, що за умов великої кількості російськомовних українців та їх "радянської ідентичності" ця основа була обрана невірно, оскільки це робило процес "українізації українців" досить важким та містило небезпеку звинувачень у "насильницькій українізації").

Хто були творці процесу "українізації" та яким чином вона провадилася у життя? Ми погоджуємось із Г. Касьяновим, який висуває тезу про те, що "націоналізація" виступала в якості *легітимізації* влади, і саме тому номенклатурне чиновництво дуже швидко змінило радянську комуністичну риторичку на ідеологію націоналізму та використало владну вертикаль для прискорення та остаточного утвердження результатів цієї українізації. (Як відомо, очолював цей процес Л. Кравчук, який за іронією долі був непримирним противником створення РУХу як альтернативи КПУ, комуністичній ідеології та комуністичному проекту). В цьому процесі союзниками чиновників виступила українська інтелігенція (яку нещодавно ті ж самі чиновники могли переслідувати та саджати за "український буржуазний націоналізм").

Як правильно зазначив Г. Касьянов, саме інтелігенція спиралася на зразки націтворення, які, за його висловом вона сприймала як готові рецепти, що виникли в епоху "пробудження націй у другій половині XIX – початку XX століть". (Ці рецепти включали в себе "просвітницьку діяльність зразка XIX століття", "етнографічні ілюзії" та "культурницьке месіанство"). Саме до них було можливо застосування нашого терміну "ретро-утопія" або "націонал-романтизм", в той час, як дії влади спиралися на звичний для неї "директивний комуністичний стиль", який можна охарактеризувати в термінах "адміністративної утопії", що сильно нагадувало знайому "більшовицьку українізацію". Якщо згадати ситуацію 20-х років, то можна зазначити, що й тоді мав місце союз влади та інтелігенції, які певний час йшли як попутники, але інтереси яких далеко не повністю збігалися. Зазначимо, що "хамелеонська" природа влади робила її українську ідентичність ситуативною, яка могла бути легко змінена за умов зміни політичної кон'юнктури.

Які результати "українізації-2" ми можемо констатувати? Конкретні статистичні дані ми запозичили з роботи Г. Касьянова [2]. Отже, до 1989 року частка учнів в українських школах складала 47,5 % (при тому, що частка українського етнічного населення складала 72,7 %). Показово, що в Донецьку та Луганську українських шкіл не було зовсім, враховуючи, що етнічних українців там проживало 50 %! Якщо порівняти ці цифри з даними 2003 року, то можна побачити, що українською мовою навчалося 73 % школярів та 90 % студентів (на початку 90-х – лише 37%).

Для того, щоб краще зрозуміти сценарій міжмовних відносин у рамках сучасної "українізації" та ретро-утопії "Національного Відродження", треба згадати, яким чином ці відносини регулювалися на законодавчому рівні. Так, вже на злеті "перебудови", а саме у 1989 році, вийшов "Закон про мови в УРСР", який започаткував процес "українізації". Згідно цього закону навчання та виховний процес повинні були проводитися виключно українською мовою. В місцях компактного проживання національних меншин вивчення української мови було обов'язковим у перших трьох класах школи.

Ще одним показовим свідченням зрушень в процесі "українізації" стала Республіканська програма розвитку історичних досліджень (прийнята у 1990 році), в рамках якої було суттєво змінена концепція викладання історії. Віднині історія України стала виглядати як історія "етнічних українців", що також повністю вкладалося в суто етнічний проект формування української нації. Як зазначає Г. Касьянов, в межах цієї програми інші етноси на території України виглядали або як тло, або як вороги, або зникали взагалі. Крім парадигмальних змін у викладанні історії характерною прикметою "українізації" стало те, що Г. Касьянов називає "індустрією українознавства", наявність якої, на наш погляд, відрізняє сучасну українізацію від її попередниці [2].

Так, у дисциплінах, які читалися у вузах, знайома "Історія КПРС" перетворилася на "Історію України", "Науковий комунізм" – на "Політологію". В контексті цих процесів мав місце цілком анекдотичний випадок у вигляді проекту перетворення "Наукового комунізму" на "Науковий націоналізм", хоча цей проект зазнав невдачі завдяки спротиву певних викладацьких кіл проросійської та приховано прорадянської орієнтації. Подібний спалах "адміністративного українознавства" може бути пояснений інерцією "ідеологічної свідомості", успадкованої із радянських часів.

Повертаючись до суто мовної проблематики, констатуємо, що найбільших успіхів "українізація" досягла в освітній та адміністративній сферах, які можуть бути порівняні з аналогічними успіхами українізації 20-х років. Однак, як вірно констатує Г. Касьянов, мовна "українізація" зазнала серйозних проблем у сфері культури, і саме це суттєво відрізняє її здобутки від першої українізації. Нагадаймо, що в 20-х роках поняття "Національне Відродження" могло бути застосованим не тільки до сфер бюрократії та освіти, але й, передусім, до культурних здобутків світового рівня у сфері літератури, театру, живопису, архітектури та кінематографу. На превеликий жаль, нічим таким не могла пишатися "українізація-2", в рамках якої за 20 років Незалежності не народилося практично ніщо, що можна було б порівняти з тими здобутками.

Не говорячи про нестачу "пасіонарності" та соціальної творчості, яка була характерна для "націонал-комуністичного проекту", дався в знаки банальний брак фінансових коштів, без яких культура занепадає. Так, Г. Касьянов констатує, що в середині 90-х років із 461 періодичного видання лише 34,7 % припадає на видання україномовні (з них газет – тільки 29,5 %). Не менша проблема склалася й у галузі книговидавництва (наприклад, у бібліотеках містилося лише 37 % україномовних книг) та телебачення (тільки 18 % телепередач велося українською мовою). Зазначимо, що за останні 5 років ситуація різко погіршилася [2].

У результаті автор вважає найбільшим успіхом "українізації" українізацію "етнічних українців", оскільки значно збільшився відсоток людей, які користуються українською мовою не тільки в публічному, але й у приватному житті. Нам здається така констатація трохи перебільшеною, оскільки за винятком Західної України можна було спостерігати ситуацію двомовності у різновиді типової *диглосії*, у рамках якої мова спілкування в публічній сфері – українська, а мова побутового спілкування – російська. (Як ми бачимо, цей варіант диглосії був протилежним стосовно диглосії імперського типу, де пануючою мовою є мова метрополії, а мова колонізованого народу виступає мовою повсякденного спілкування).

Аналізуючи цей факт в річищі проблеми сценарію міжмовного спілкування, прийнятого в рамках ретро-утопії, ми можемо дійти наступних висновків. Як і у випадку "українізації" 20-х років можна спостерігати тенденцію до послідовного "монолінгвізму" або до "сценарію В" (який у ті часи сповідували найбільш радикальні комуністи-націоналісти). Цьому сценарію багато в чому сприяла етнічна (примордіалістська) концепція нації, яка була проголошена націонал-романтиками на кшталт В. Чорновола та націонал-комуністами типу Л. Кравчука. І такий сценарій був логічним продовженням передумови "корінної нації", яка нарешті отримала свою державу. Як ми вже зазначали, великою підтримкою цієї мовної політики виступала владна вертикаль та "адміністративний ресурс, " за допомогою якого проводилася зазначена "українізація".

Наявність потужного проросійського лобі в українській політиці обумовлювала опір "українізації" у східних та південно-східних областях, де диглосія мала симетричний до проекту "українізації" вигляд із пануванням російської мови як в публічній, так і в побутовій сфері (чим нагадувала імперський різновид цього сценарію).

За умов поліетнічного населення України такий жорсткий сценарій був приречений на поразку. Ця приреченість підсилювалася недостатністю адміністративного та фінансового ресурсу (про що писав Г. Касьянов), поширеністю російської мови в побутовому спілкуванні та її домінуванням у деяких регіонах України (передусім, мова йде про Схід та Південь України) та великою роллю Росії в організації опору політики "витискування російської мови" з публічного простору. Не останню роль в провалах "сценарію В" зіграла недостатня присутність української мови в сфері культури, що радикально відрізняє "Національне Відродження" 90-х від "Національного Відродження" 20-х років.

Нагадуємо, що в період першої хвилі "українізації" спостерігався буквально вибух творчих здобутків у культурі, які досягали світового рівня. Мова йде про літературу (зокрема, поезію), живопис, кінематограф, театр тощо. Нічого подібного ми не можемо бачити після 1991 року, коли за умов скрутної фінансової ситуації вмер український кінематограф, коли практично нічим не відзначився український театр, коли за винятком кількох імен у галузі літератури, які працювали на європейському рівні (наприклад, Ю. Андрухович), та кількох цікавих молодих літераторів, які поки що такого рівня не досягли, українська література залишилася на дещо провінційному рівні. Парадоксальна ситуація полягала ще в тому, що на відміну від *пасіонарного імпульсу* 20-х років, "українізація" 90-х була такої пасіонарності позбавлена, що й проявилася у відсутності яскравих харизматичних фігур на ниві українського культуртрегерства.

Саме зазначена слабка присутність україномовної культурної продукції у публічному просторі та її неконкурентноспроможність з аналогічною російською продукцією також зумовила провали в можливості використання одномовного "сценарію В". За таких умов різновид "сценарію С" був неминучим, і саме він виявив себе в різних формах українсько-російської *диглосії* у ситуації міжмовних відносин в Україні. Про одну з них (що зводилася до публічного використання української мови та побутового використання російської) ми щойно говорили.

Інший сценарій диглосії полягає у симетричній ситуації формального визнання української мови в якості державної, однак вона витискується з публічного простору на користь офіційної російськомовності. Єдиною формою формального визнання цього статусу виступала мінімальна кількість українських шкіл. Так, наприклад, на Півдні та Сході мала місце вельми невелика кількість українських шкіл (хоча ще за законом УРСР від 1989 року навчання та виховання повинно було проводитися українською мовою), а в Криму їх кількість склала лише 0,7%! Зазначена ситуація має всі ознаки прихованої мовної війни, яка є типовою для держав із етнічною моделлю нації та наявності таких спільнот, як "національні меншини" (які за умов визнання пріоритетних прав для "корінної нації" відчувають себе ущільненими). Схожа ситуація спостерігається на Західній Україні, де мала місце аналогічна відсутність російських шкіл.

Висновки. Отже, в рамках зазначеної мовної війни в Україні представники "корінної нації" визначають стратегію своєї мовної політики як боротьбу з "русифікацією" та послідовну "дерусифікацію", а та частина населення, яка ідентифікує себе як "росіян" звинувачує представників "корінної нації" у "насильницькій українізації". Найбільш радикальні представники даної ідентифікації фактично воліють повернути імперський різновид *диглосії* під виглядом формального *білінгвізму*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кучма Л. Україна – не Россия / Л. Кучма. – М. : Издательский дом "Время", 2003. – 560 с.
2. Касьянов Г. В. Кто такі українці і чого вони хочуть : проблема формування нації... / Життєвий простір України : політичний та гуманітарний виміри (1991–2010 роки) : [збірник наукових статей] / Г. В. Касьянов. – К. : Інститут історії України НАН України, 2012. – С. 6–19.
3. Грушевський М. Кто такі українці і чого вони хочуть / М. Грушевський. – К. : Т-во "Знання в Україні", 1991. – 240 с.
4. Балибар Э. Нация как форма : история и идеология / Э. Балибар // Раса, нация, класс : Двусмысленные идентичности / Э. Балибар, И. Вальерстайн. – М. : Логос-Апльтера, 2003. – 285 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Kuchma L. Ukrayina – ne Rossiya [Ukraine – not Russia] / L. Kuchma. – M. : Izdatel'skiy dom "Vremya", 2003. – 560 s.
2. Kas'yanov H. V. Khto taki ukrayintsi i choho vony khochut' : problema formuvannya natsiyi... / Zhyttyevyyu prostir Ukrayiny : politychnyy ta humanitarnyy vymiry (1991 –2010 roky) [Who are Ukrainians and what do they Want : the Problem of the Nation's Formation / Life Space of Ukraine : the Political and Humane Expansions (1991 –2010 Years)] : [zbirnyk naukovykh statey] / H. V. Kas'yanov. – K. : Instytut istoriyi Ukrayiny NAN Ukrayiny, 2012. – S. 6–19.
3. Hrushevs'kyu M. Khto taki ukrayintsi i choho vony khochut' [Who are Ukrainians and what do They Want] / M. Hrushevs'kyu. – K. : T-vo "Znannya v Ukrayini", 1991. – 240 s.
4. Balibar E. Natsiya kak forma : istoriya i ideolohiya [The Nation as a Form : History and Ideology] / E. Balibar // Rasa, natsiya, klass : Dvumyslennyye identichnosti [Race, Nation, Class : Dubious Identities] / E. Balibar, I. Vallerstayn. – M. : Lohos-Apl'tera, 2003. – 285s.

Матеріал надійшов до редакції 23.12. 2014 р.

Zamkova N. L. Проект "межъязыковых отношений" и "языковой политики" в рамках проекта "Национального возрождения 90-х годов".

В статье представлены аспекты современной языковой политики в Украине в ракурсе уточнения сценария межъязыковых отношений и рассмотрения типа государственного образования, к которому принадлежит Украина, и который сформировался после краха всех типов советских Утопий. Проанализирован феномен утопий, рассмотрены утопические проекты в Украине как попытки сформировать определенную реальность в ситуации тотальной виртуализации. Определены характерные приметы и этапы "украинизации", а также последствия советской "руссификации". Рассмотрены различные формы украинско-русской диглосии в ситуации межъязыковых отношений в Украине.

Ключевые слова: *межъязыковые отношения, языковая политика, национальное возрождение, утопия, украинизация, руссификация, национальные меньшинства, диглосия.*

Zamkova N. L. The "Interlingua Relations" and "Language Policy" as a Part of the "National Revival of 90s".

The research deals with the problem of "interlingua relations" and "language policy" as a part of the National Revival of 90s". The article contains the information on the "interlingua relations" and "language policy", selected from the journals. The scientific methods of analysis, synthesis, description and comparison have been used in order to single out the "interlingua relations" and "language policy". The material of the research presents aspects of the modern language policy in Ukraine in the light of the specification of interlingua relations scenario and considers the type of the public education, which belongs to Ukraine. The utopian projects in Ukraine as an attempt to create the reality in the situation of the total virtualization are considered. Typical signs of "Ukrainization" and the consequences of the Soviet "Russification" are described. Various forms of Ukrainian-Russian diglossia are revealed. As the result it is proved that within the framework of the mentioned language war in Ukraine the representatives of the "native nation" determine the strategy of the language politics as the fight against the Russification and the successive Derussification. The most radical representatives of this authentication actually prefer to turn the imperial variety of diglossia under the guise of the formal bilingualism.

Key words: *cross-language relations, utopia, Ukrainization, Russification, ethnic minorities, diglossia, bilingualism.*